

Հայերէն արտաստ

5.- ԿԻՒՐԻՆԻ ԲԱՐԲԱՌԷՆ ԲԱՌԵՐՈՒ ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Ազարել	Յանդիմանել, սաստել	Էրդիմլ	Երդեք
Ազապ	Մշակ, ծառայող	Էրդնոց	Յարդնոց
Ազր	Սանտրածեւ հիւսք մը	Էրկիր	Ուրիշ
	Թելակերտ	Էրել	Այրել
Աննուխ	Անանուխ		
Անտէ	Այնտեղ	Ըլմանի	Նմանի
Աշխիլ	Կերակուրին աւրուիլը	Ըշխըն	Թարմ ընծիւղներ
Աշեցի	Սպասեցի	Ըռեհան	Գեհան
Ապոնան	Ապարանջան	Ըյնիլ	Իյնալ
Առդա	Ակռայ		
Արդար եղ	Անխառն իւղ, կարագ	Թաթիկ	Մանկիկներու եւ
Արծած	Արածած		կատուններու ձեռքերը
Արտուն	Գինի	Թարխանայ	Մածունով եւ
Արծել	Անձրել		շիրայով եփուած
Արտարցողը	Աճապարողը	Թեգ կեմայ	Շուտ զնայ
		Թօկիւնայ	Թող կենայ,
Բայ	Բաժին	Թէֆ	Անդոյք, մէկ հատ
Բանդ բանիր	Գործը ըրէ, աշխատէ	Թիլ պերան	Թոյլ բերան,
		Թոփել	Հաւաքել
Դանկտել	Դանակով հարուածել	Թոփ-Թոփ	Ծրար-ծրար
Դեպիր	Փետուր	Թրմիլ	Թմրիլ
Դէգ	Անքաղաքալար		
		Ժամ	Եկեղեցի
Եսփու	Շէնք, տուն	Ժմնել	Ղասնիլ, ժամանել
Եր եկար	Երբ եկար	Ժոււ	Պահ
Զարդար	Ծոթոր, զահթեր	Ինկիգ	Ընկոյղ
		Իլիշիկըդ	Շունչ, հողիտ
Էգի	Այլի, պարտեզ	Իշխըտար	Ինչքան, որքան
Էգտել	Բաւել	Իշտեիր ես	Ինչպէս ես
Էլլորտիլ	Պտտիլ, շրջիլ	Իշկից Էկալ	Ուսկից եկաւ
Էլսպէր	Եղբայր		
Էկիշ	Երկաթէ տափակ	Լաշիէտ	Դադաղ
	զործիք խմոր քերելու	Լէռ	Լեռ
Էկօ	Էկուր	Լիբ	Լիտր
Էղընել	Դիզել, կուտակել,	Լիսիցկան	Լուսընկան
Էմմի	Հօրեղբայր	Լկել	Շան, կատուի լիզելը
Էմմօղլու	Հօրեղբոր տղայ	Լիսցեր է	Լուսցեր է
Էնտեղ	Այնտեղ, հոն	Լիսնալ	Լուսնալ
Էնկէն	Ականջ	Լնել	Լեցնել
Էնկէն անցում	Ձանցառութիւն	Լոն մը սապոն	Լման օճառ մը
Էշկըդ	Աչքը	Լումլումել	Մամծմել խօսքը
Էստեղ	Հոս, այստեղ		
Էսօր	Այսօր	Խազնել	Խածնել
Էրդ	Յարդ	Խասիլ	Ազատիլ

հեշիլ	Եփ. ջուրով	Կուտք	Չագ հանելու նստած հաւ
հեճք տտոյ	Թիմարի նման	Հայմեմ	Համբմ
հգար	Սղոց	Հառանի	Մեծ կաթսայ
հէչը	Կողքին, քովը	Հաւկիթ	զընտլել Հաւկիթ գլտորել
հըզան	Խածան	Հաւան	Օղը, եղանակը
հըշվա	Խողակներ	Հաւքեմ	Հաւաքեն
հմոք կնտել	Խմորը կուտ ընել	Հեմկիստ	Հանդոյց
հմոքը քասդեր	Խմորը քացիներ է	Հերսէ	Հերիսայ
հշըմ	Պատիժ, ծեծուած	Հերու	Սնցեալ տարի
հոխալ	Նախանձոտ ոգիով	Հէլլած եղ	Հալած իւղ
	խօսիլ	Հէնք	Հիւտուածեղէնի թելի առէջը
հոնգեճալ	Յոգնել, խոնջէնք	Ղայիմ պոնէ	Ամուր բոնէ
հոկ	Խակ	Ղանքար	Կենդինար
հարաքել	Խօսիլ, զրուցել	Ղալուրմա	Մանր ջարդուած եփուած միս
հուքում	Խթում	Ղատա	Փորձանք, արկած
Ծայըր	Ծանր	Ղէշիլ	Համաձայն, հաճել
Ծէն տալ	Չայնել, հրաւիրել	Ղընտլիցաւ	Գլտորեցաւ
Ծէնք	Չեռք	Ղոշտել	Եղջիւրով կուտել
Ծիք	Չիւթ, ծամոց	Ղոշմիշ ընել	Լծել
Ծից	Չիւն	Ղոքք	Ուղիղ, ճիշտ
Կակըրման	Խօտուն հաւը	Ղուլունը պոնել	Յողացաւ ին գալը ողնաշարէն
Կայնիլ	Կանգնել, կենալ	Ղամէք	Բաղդ, բան մը ստանալ
Կարմուն	Կամուրջ	Ճաղարջ	Ջրաղաց
Կաւուն մը	Կանգուն մը	Ճաղ	Երկաթէ թել
Կելը	Գայլը	Ճանըխ	Մածունով բանջարեղէն
Կեճէնչ	Կանանչ	Ճըռպ	Աչքին եզերքի աղտը
Կերեկցայ	Աղաչեցի, պնդեցի	Ճիվան	Երիտասարդ, առոյգ
Կեծկրտաւկ	Կրակոտ, կայծկլտուք	Ճիք	Բոլորովին
Կէնչէ	Կանչէ	Ճմուել	Ճնշել, ճգմել
Կէրմիր	Կարմիր	Ճոք	Ծայր
Կէրն	Կարճ	Ճոքէն հարմել	Ծայրէն համբել
Կըլոխ	Գլուխ	Ճոզիլ	Յօրանջել,
Կըյել	Կտրել	Ճուր	Ջուր
Կըյից	Կտրիճ	Մագարա	Ճաղարի վրայ աղուցուած փայտէ օղակաւոր կտոր մը
Կընտել	Կտրել, խուզել	Մագոգ	Կիոց
Կիգ մը	Ուղկոյզ մը	Մաքը կնտել	Մաղը կտրել
Կիցն	Քթի աղտը		
Կիտեմ	Գիտեմ		
Կիրեկնամուտ	Կիրակիի սկիզբը		
Կոլ	Ջուր հաւաքուած փոս		
Կոյել	Կոտրել, փշրել		
Կոտիճ	Գօտին		
Կուռ	Միակտուր քարէ փորուած աւազան		

Մալեզ	Ալլերով Չրախան	Շիշեկ	Նորածին դառնուկ
Մախիր	Էւզով կերակուր	Շոռ տալ	Շատախօսել
Մաղարա	Մոխիր	Շփել	Շատ ուտել
Մայա	Քարայր		
Մայուս	Խմոր, խմորի հիմքը	Ուքը	Եղերքը, ծայրը
Մայուս	Խիստ փոքր, մանրիկ	Ուզան	Ուզող
Մաշարա	Մանրուք	Ուզունկ	Եղունք
Մաս	Ածու, հողաչերտ		
	Օրհնուած		
	Հացի կտորիկ	Չաղա	Նորածին
Մասուրա	Փոքր եղէգի վրայ	Չէվիս	Բամպակի կորիզ
	փաթթուած թելեր	Չէֆիլ	Չոքիլ, ծունկի դալ
Մեկէլ օր	Միւս օր	Չէօրէկ	Տշտուն հաց
Մեղօֆ է	Պսակը չկատարուիր	Չըխըն	Պղտիկ կապոց, ծրար
Մեռոյ	Մեղր	Չիք	Չոյզ
Մերդիկ	Մարդիկ	Չոռ	Հարբուխ
Մըլա	Արդեօք	Չրէշ	Շրէշ, խէժ
Մընտանել	Աղտոտել, արել		
Մընենս	Մտնես	Պալի	Բանալի
Մթնիլ	Մթըննալ	Պաղարջ	Կէս եփուած հաց
Մժողուլ	Կէս քուն, թմրած	Պայլա	Բակլայ
Մխել	Գամեւ, մեխել	Պանտոտիլ	Պարապ չմնալ
Մոլա մը տուր	Գործը կեցուր	Պաշար	Ճամբու ուտելիք
	առժամսպէս	Պաչիկ	Համբոյր
Մումպար	Ոչխարի կամ	Պապուն տունը	Հայրենական տունը
	այծի առաջնադի	Պառխանն	Պղնձէ կոթով սան
Մօրէ մերկ	Բոլորովին մերկ	Պառչել	Բառաչել, պոռալ
		Պանիկ	Պառկիլ
Նագունկ	Ջուլհակի գործիք	Պասնել	Մեռելը պատանքել
Նաշըտ	Դիակը	Պաֆ	Պահք, մեծ պահք
Նաչար	Ճարահատ	Պաֆը ուտել	Պահքը սուրել
Նեգիկ	Փափուկ, նուրբ	Պերելիֆ է	Տղաբերքը մօտ է
Նըվի	Անիկա	Պէհ մը	Պահ մը, զիչ առաջ
Նիշէ	Թրջուած դորենի	Պէռ պառցիք	Բեռ բեռցուր
	նուրբ ալիւր	Պէօյդ	Հասակը
Նարս	Ցանցառ, նոսր	Պըխերիկ	Մխնելոյզ, բուխերիկ
Նուկի	Կշիռքին 1/5 մասը	Պըյածը	Պահածը
		Պին	Բոյն
Շալկել	Կոնակը առնել	Պին, պին, պին	Հաւերը բոյն քշելու
Շաղլամ	Շողդամ	Պնեդ	Նարինջի շերտ
Շառփել	Թոթուիլ	Պնըլիկ պտըտիկ	Փոքրիկ, պղտիկ
Շարմադ	Ամենէն մանր-խիտ	Պոխնա	Կապոց, ծրար
	աչքերով մաղ	Պուռդունֆ	Շրթունք
Շափախը	Առաւօտեան լոյսը	Պոխիս	Կուրնաս
Շէնֆսիզ	Անշնորհք		
Շիլիլ	Ցանցառ կարել		
Շիլիս	Վիզզ	Ռաստ գաս	Հանդիպիս

Սալմիք	Գլանածե քառակուսի ձող մը	Տուփա	Ջուհակի սանտրը բռնող 2 լայն տախտակ
Սառատ	Սոշոր աչքերով մաղ	Տրտույ	Շատախօսել
Սատակ	Լիկած, թոյլ-ծոյլ	Յախ	Թուփ, ճիւղ որմէ աւել կը շինեն
Սեղան	Միակտուր տախտակէ սինի, թիղ մը բարձր	Յախտակ	Յախերով շինուած
Սեպել	Բանի տեղ դնել	Յղուել	Մաքրել, ցողուել
Սել կլոխ	Տէրտէրի կամ վարդապետի գլուխ	Փալախ	Գիրուկ
Սէկ	Բարակ կաշի	Փեմիդ	Ուսիդ
Սըսեռ	Սիսեռ	Փետատ	Բրիչ
Սիմը	Սիւնը	Փէտ	Փայտ
Սկըրքած	Երեսը պատուած	Փիմքի	Թափթփած, փնթի
Սփիկ	Վհատիլ, ընկրկիլ	Փքտուիս	Պլուլիս, փաթթուիս
Վերքեցաւ	Թափուկեցաւ	Փոխնորտ	Այտոտին փոխարինող մաքուր լաթը
Վէր	Վար	Փոք	Կարի մէջ ծալք
Վլալ	Լուալ	Փուխ	Փխրուն
Տախտեղ	Սէւ պղպեղ	Քաղցասկրիլ	Երկար հիւանդութենէ ետք «ոսկորներու անօթութիւն»
Տառապա	Քանութի բեղկերը	Քարս	Քաղցր, անուշ
Տառծէկ	Գերան, առաստաղի	Քեկէն	Կակաղող
Տավար	Հօտ, դուար	Քքուիլ	Ոջիլ փնտուել
Տեմէր	Տանիք	Քիբ	Քոյր
Տերիկ	Դարակ	Քիւննի	Սուսամ, կնճիթ
Տերվէր	Դէպի վար	Քշտել	Չարնել, ծեծել
Տէվ	Դեւ, սատանայ, ոգի	Քուռակ	Մատակ, անասունի ձագ
Տէրընտաս	Տեառընթառաջ	Օշխար	Ոշխար
Տէրի	Տարի	Օջլոտը	Ոջլոտը
Տըտիկ ընել	Նստիլ, մնալ		
Տըփալ	Շատ ուտելէն տքալ		
Տիրուկ-տիրուկ	Ուզածին պէս խօսիլ		
Տնագն էնել	Ծաղրել, հեղնել		
Տուտում	Դղում		
Տրած իմ	Կ'ապրիմ, ողջ եմ		

ԿԱՊԱԴՈՎԿԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԲԱՐԲԱՌՆԵՐ

Նկատելով որ Թողաուր եւ Սերաստիան կապաղովեան շրջանին մէջ կը նկատուէին, Հր. Աճառեան Կեսարիոյ շրջանի հայերէնի եւ Արարիկիբի, Տիվ-րիկի, Կիւրիւնի, Տարէնտէի բարբառներուն միջեւ կը գտնէ հասարակաց գծեր(1) : Ըստ այս տեսութեան Արարիկիբի բարբառը՝ որուն մէկ երկու բար-

1) Հր. Աճառեան, «Հայ Բարբառագիտութիւն», Էմիսեան ազգագրական ժողովածու, հատոր, Բ. 1911, էջ 215 :